SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 854/2015-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverenom zasadnutí 17. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [redacted], [redacted], zastúpeného advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Rožňavská 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 26, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vo veci vedenej Národnou protikorupčnou jednotkou Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pod ČVS: PPZ-282/NKA-PK-BA-2012 a postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. VII/2 Gv 99/10 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [redacted], o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. mája 2015 osobne doručená sťažnosť [redacted], [redacted] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Rožňavská 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 26, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry“) vo veci vedenej Národnou protikorupčnou jednotkou Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „národná kriminálna agentúra“) pod ČVS: PPZ-282/NKA-PK-BA-2012 (ďalej len „napadnuté konanie prokurátora špeciálnej prokuratúry“) a postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) vo veci vedenej pod sp. zn. VII/2 Gv 99/10 (ďalej len „napadnuté konanie úradu špeciálnej prokuratúry“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry sťažovateľovi uznesením č. k. VII/2 Gv 99/10/1000-62 z 23. januára 2014 vzniesol obvinenie pre trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 ods. 1 a 2 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s trestným činom subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Dňa 7. 5. 2014 sa obhajca sťažovateľa dostavil na avizovaný výsluch svedka [redacted], ktorý sa pre nedostavenie svedka neuskutočnil. V miestnosti vyšetrovateľa prítomný prokurátor ÚŠP vykonávajúci vyšetrovanie oznámil obhajcovi sťažovateľa, že v prípravnom konaní nedovoľuje vyhotovovanie zvukových záznamov. Obhajca obvineného namietal nezákonnosť a neústavnosť takéhoto zákazu, prokurátor však na vyslovenom zákaze trval.

Následne prokurátor na začiatku každého ďalšieho výsluchu poučil obhajcu sťažovateľa, že zhotovovanie zvukového záznamu nedovoľuje.

... Trestný poriadok neobsahuje žiadne ustanovenie oprávňujúce orgány činné v trestnom konaní zakázať osobe zúčastnenej na vyšetrovacom úklone zhotovovať zvukový

záznam priebehu úkonu. Takéto oprávnenie orgánom činným v trestnom konaní nevyplýva ani z iných právnych predpisov.

Pokiaľ prokurátor argumentoval, že on rozhoduje o spôsobe, akým sa bude zachytávať priebeh úkonu, t. j. vyhotovenie zápisnice o výsluchu, ide o nepochopenie rozdielu medzi výkonom právomoci štátneho orgánu a výkonom ústavného práva fyzickej osoby. Pokiaľ si osoba oprávnená zúčastniť sa vyšetrovacieho úkonu vykonáva pre svoje potreby záznam tohto úkonu akoukoľvek nezakázanou formou, tento záznam nenahrádza zachytenie priebehu úkonu spôsobom určeným Trestným poriadkom, ktorý sú povinné vyhotoviť orgány činné v trestnom konaní.

Fyzická osoba si takýto záznam (zvukový, písomný) vyhotovuje pre svoje osobné potreby spôsobom, formou a v rozsahu, ktorý uzná za vhodný. Tento súkromný záznam nenahrádza úradný záznam vyhotovený orgánom činným v trestnom konaní. Pokiaľ vyšetrovateľ vyhotovuje o priebehu úkonu zápisnicu, neznamená to, že si obhajca obvineného nemôže vyhotovovať napríklad stenografický záznam výpovede svedka. Rovnako to, že prokurátor rozhodol, že priebeh vyšetrovacieho úkonu sa bude zaznamenávať do zápisnice, nemá za následok, že prítomný obhajca nemôže pre svoje potreby vyhotoviť zvukový záznam.

Obhajca sťažovateľa bol oprávnený zúčastniť sa výsluchu svedka, mohol ho vnímať vlastnými zmyslami a zaznamenávať si jeho priebeh akoukoľvek nerušivou formu, či už iba obyčajným zapamätaním, písomnými poznámkami, stenografickým záznamom, zápisom do textového editora počítača alebo aj vyhotovením zvukového záznamu.“

Podľa sťažovateľa zaznamenávanie priebehu úkonu nevylučuje ani jeho neverejnosť, ktorá nie je synonymom utajenosti. Neverejnosť totiž vylučuje všetky osoby okrem v zákone vymenovaných z účasti na vyšetrovacom úkone. Obhajca obvineného je však zo zákona osobou oprávnenou zúčastniť sa vyšetrovacích úkonov, nie je teda osobou, voči ktorej by smerovala požiadavka neverejnosti prípravného konania. Zaznamenávanie priebehu vyšetrovacieho úkonu obhajcom obvineného predstavuje výkon práva na obhajobu a súčasne aj výkon práva na informácie. V konkrétnostiach sťažovateľ poukazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 72/08, podľa ktorého *„Právny zástupca svedka nemá v trestnom konaní procesné postavenie účastníka konania, a preto v ňom nemôže*

uplatňovať svoje procesné práva alebo plniť procesné povinnosti. Vzhľadom na to nemôže v tomto konaní dôjsť ani k porušeniu jeho základných práv a slobôd.“, a na základe uvedeného namieta, že „Zákaz prokurátora vyhotovovať zvukový záznam priebehu vyšetrovacieho úkonu teda nepredstavuje porušenie ústavného práva obhajcu, ale priamo ústavného práva obvineného, ktorého záujmy obhajca zastupuje.“.

Sťažovateľ podal 2. júna 2014 úradu špeciálnej prokuratúry podnet na preskúmanie postupu prokurátora a 25. februára 2015 Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) opakovaný podnet, pričom tieto boli posúdené ako nedôvodné.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Právo sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy SR a právo na informácie podľa čl. 26 Ústavy SR postupom prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR v konaní vedenom Národnou protikorupčnou jednotkou Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra SR pod ČVS: PPZ-282/NKA-PK-BA-2012 a Úradom špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR pod sp. zn. VII/2 Gv 99/10 porušené bolo.

2. Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR sa zakazuje pokračovať v porušovaní práva sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy SR a práva na informácie podľa čl. 26 Ústavy SR.

3. Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3.000,- €.

4. Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia k rukám jeho advokáta.“

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje tým, že *„Vzhľadom na dlhodobosť porušovania práva sťažovateľa, závažnosť porušeného práva sťažovateľa ako obvineného s prihliadnutím na predmet konania, ktorým je vyšetrovanie trestného činu trestaného trestom odňatia slobody v sadzbe neumožňujúcej podmienečný odklad výkonu trestu, považuje sťažovateľ za primerané finančné zadosťučinenie za utrpenú ujmu na jeho základných právach sumu 3.000,- €.“*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu

subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011).

V posudzovanom prípade sťažovateľ namieta porušenie svojich práv podľa ústavy postupom prokurátora špeciálnej prokuratúry v napadnutom konaní a postupom úradu špeciálnej prokuratúry (špeciálnym prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry) v napadnutom konaní.

V súvislosti s námietkami sťažovateľa ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 149/04).

Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany, a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

II.1 K namietanému porušeniu označených základných práv podľa ústavy postupom prokurátora špeciálnej prokuratúry vo veci vedenej národnou kriminálnou agentúrou pod ČVS: PPZ-282/NKA-PK-BA-2012

Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, prokurátorov, vyšetrovateľov, policajných orgánov a súdov v rozsahu vymedzenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

Podľa § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre podnetom sa rozumie písomná alebo ústna žiadosť, návrh alebo iné podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti, najmä aby podal návrh na začatie konania pred súdom alebo opravný prostriedok, aby vstúpil do už začatého konania alebo vykonal iné opatrenia na odstránenie porušenia zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený.

Podľa § 55b ods. 1 zákona o prokuratúre úrad špeciálnej prokuratúry vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, trestne stíha osoby podozrivé zo spáchania trestných činov a uplatňuje oprávnenia prokurátora v konaní pred súdom, a to vo veciach, ktoré patria do právomoci Špeciálneho súdu.

V súlade s § 55e ods. 1 zákona o prokuratúre špeciálny prokurátor riadi a kontroluje činnosť prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry a ostatných osôb určených na plnenie úloh úradu špeciálnej prokuratúry. Na plnenie úloh úradu špeciálnej prokuratúry je špeciálny prokurátor oprávnený vydávať príkazy a pokyny, ktoré sú záväzné pre všetky osoby určené na plnenie úloh úradu špeciálnej prokuratúry.

Z citovaných ustanovení zákona o prokuratúre vyplýva, že sťažovateľ bol oprávnený domáhať sa preskúmania postupu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry podnetom podľa § 31 ods. 1 a nasl. zákona o prokuratúre (čo aj urobil), ktorý bol oprávnený a aj povinný preskúmať špeciálny prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý tak aj urobil

a o spôsobe vybavenia podnetu sťažovateľa informoval prípisom č. k. VII/2 Gv 99/10/100-103 z 26. júna 2014. Právomoc špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry preskúmať postup prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry vylučuje právomoc ústavného súdu

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí tejto časti sťažnosti z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa ústavy postupom úradu špeciálnej prokuratúry vo veci vedenej pod sp. zn. VII/2 Gv 99/10/100

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor (§ 54 ods. 2).

Podľa § 53 ods. 1 písm. a) zákona o prokuratúre bezprostredne nadriadeným prokurátorom, ak ide o špeciálneho prokurátora, je generálny prokurátor.

V súlade s § 54 ods. 2 zákona o prokuratúre na účely konania podľa tohto zákona alebo osobitného zákona a na vybavenie podnetu sa nadriadeným prokurátorom rozumie generálny prokurátor, ak ide o špeciálneho prokurátora, prokurátora generálnej prokuratúry okrem prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry, krajského prokurátora alebo prokurátora krajskej prokuratúry [písm. a)], špeciálny prokurátor, ak ide o prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry [písm. b)].

Vzhľadom na uvedené bol sťažovateľ oprávnený domáhať sa aj preskúmania postupu špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. VII/2 Gv 99/10/100 opakovaným podnetom podľa § 34 zákona o prokuratúre, ktorý bol oprávnený preskúmať generálny prokurátor, ktorý tak aj urobil a o spôsobe vybavenia opakovaného podnetu sťažovateľa informoval prípisom č. k. XVI Gn 7/15/1000-4

z 21. apríla 2015. Právomoc generálneho prokurátora preskúmať postup špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na citované ústavný súd odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj túto časť sťažnosti pre nedostatok svojej právomoci.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2015